

INAQUE

OLIVE KITTERIDGEOVÁ

ELIZABETH STROUT

PREKLAD

KAMILA LAUDOVÁ

Elizabeth Strout **Olive Kitteridgeová**

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.
Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o.

582

ELIZABETH STROUT OLIVE KITTERIDGE

COPYRIGHT © 2008 by Elizabeth Strout

This translation published by arrangement with Random
House, a division of Penguin Random House LLC

TRANSLATION © Kamila Laudová 2019

COPYEDITING Martina Kubealaková

COVER & ILLUSTRATION © Barbora Šajgalíková

SLOVAK EDITION © INAQUE 2019

ISBN 978-80-8207-013-5

ISBN E-BOOK 978-80-8207-014-2

Elizabeth Strout

OLIVE
KITTERIDGEOVÁ

INAQUE

*Pre moju matku,
ktorá robí život zázračným
a je najlepšou rozprávačkou, akú poznám.*

OBSAH

11	Lekáreň
37	Príliv
55	Klaviristka
67	Malý tresk
81	Vyhľadovaná
109	Iná cesta
129	Zimný koncert
145	Tulipány
167	Košík s výletmi
185	Lod' vo fľaši
203	Bezpečnosť
235	Kriminálnička
251	Rieka
271	<i>Maine v DNA</i>

LEKÁREŇ

Henry Kitteridge bol dlhé roky lekárnikom vo vedľajšom meste. Každé ráno nasadol do auta a v snehu, daždi či v peknom počasí, na jar, keď spomedzi trnia začali vyrastať halúzky divokých malín, sa viezol po úzkej ceste, z ktorej odbočil na hlavnú, smerujúc k lekární. Dnes, keď je na penzii, sa stále budí skoro a spomína si na to, ako mal rád rána, akoby mu patril celý prebúdžajúci sa svet. Pod nohami mu jemne brneli pneumatiky a svetlo sa predieralo rannou hmlou, napravo na chvíľu zahliadol záliv, ktorý vystriedali štíhle a vysoké borovice. Takmer vždy jazdil s pootvoreným okienkom, pretože miloval vôňu borovic a ťažký slaný vzduch a v zime rád vdychoval vôňu mrazu.

Lekáreň bola malá poschodová budova pristavená k ďalšiemu domu, v ktorom bolo železiarstvo a malé potraviny. Henry každé ráno zaparkoval vzadu pri veľkých kovových smetiakoch a vstúpil zadnými dverami do lekárne, pozažínal svetlá, pridal teplotu na kúrení alebo, ak bolo leto, zapol ventilátory. Otvoril trezor, vložil peniaze do pokladnice, odomkol predné dvere, umyl si ruky, obliekol si biely plášť. Bol to príjemný rituál, akoby bol ten starý obchod – s polícamí so zubnou pastou, vitamínmi, kozmetikou, vlasovými zábalmi a dokonca aj súpravami na šitie a pohľadnicami, ako aj s červenými gumenými termoformi, klystírmi – veľkým a zdravým živým tvorom. A akákoľvek nepríjemnosť, ku ktorej mohlo dôjsť doma, akýkoľvek nepokoj z toho, že jeho manželka v noci vstala z postele a prechádzala sa tem-

ným domom – všetko sa odplavilo ako more za odlivu, keď sa prešiel po bezpečnom prístave svojej lekárne. Henry stál vzadu pred zásuvkami a radmi tabletiiek a potešil sa, keď zazvonil telefón, keď si pani Merrimanová prišla po lieky na vysoký tlak alebo sa starý Cliff Mott zastavil po vrečko náprstníka, keď pripravoval valium pre Rachel Jonesovú, ktorej manžel ušiel v noc, keď sa im narodilo dieťa. Henry prirodzene rád počúval druhých a počas týždňa veľakrát zopakoval: „Bože, to mi je naozaj ľúto.“ Alebo „No povedzte, nie je to nešťastie?“

Hlboko vnútri sa potichu chvel úzkosťami muža, ktorý v detstve dvakrát videl, ako sa jeho matka, ktorá sa oňho inak láskavo starala, nervovo zrútila. A ak sa našiel zákazník, ktorý sa rozčuľoval nad cenou alebo sa sťažoval na kvalitu náplastí či studených obkladov, Henry spravil všetko preto, aby situáciu rýchlo vyriešil, hoci k tomu dochádzalo zriedka. Dlhé roky preňho pracovala pani Grangerová (jej manžel lovil homáre) a zdalo sa, že má v sebe chladný závan otvoreného mora a nie je ochotná len tak pre nič za nič vyhovieť vyberavému zákazníkovi. Pri príprave liekov ju musel na pol ucha počúvať, aby sa ubezpečil, že pri pokladni neodbila niečiu sťažnosť. Často zažíval podobný pocit, ako keď sa snažil, aby jeho manželka Olive nebola priveľmi prisna na ich syna Christophera za nejakú domácu úlohu alebo za neporiadok. Neustále sa sústredil na ľudí, na to, aby boli spokojní. Keď začul ostrosť v hlase pani Grangerovej, zišiel zo svojho miesta vzadu do predajne a porozprával sa so zákazníkom sám. Inak sa na pani Grangerovú nemohol sťažovať: v práci bola dôsledná, nestrácala čas klebetením, mala prehľad o zásobách a takmer nikdy nebola chorá. Zrazilo ho, že umrela v spánku, a mal z toho výčitky, akoby mu unikli nejaké príznaky, ktoré by jeho tabletky, sirupy a striekačky mohli zastaviť.

„Myš“, vyhlásila jeho manželka, keď najal nové dievča. „Vyzerá úplne ako myš.“

Denise Thibodeauová mala okrúhle líca a spoza okuliarov s hnedým rámom sa na svet dívala maličkými očami. „Ale ako pekná myš,“ povedal Henry, „zlatučká.“

„Nikto nie je zlatý, ak nevie stáť rovno,“ vyhlásila Olive. Bola pravda, že Denise sa v úzkych pleciach hrbila, akoby sa za niečo ospravedlňovala. Mala dvadsaťdva rokov, práve skončila štúdium na Vermontskej štátnej univerzite. Jej manžel sa tiež volal Henry, a keď sa Henry Kitteridge zoznámil s Henrym Thibodeaum, zarazila ho pokora a inteligencia vyžarujúca z mladého muža. Bol energický, mal ostré črty a svetlo v očiach, ktoré prežiarilo jeho dôstojnú, obyčajnú tvár. Pracoval ako inštalatér vo firme svojho strýka. S Denise sa zobrali pred rokom.

„Vôbec sa mi to nepozdáva,“ vyhlásila Olive, keď jej navrhol, aby mladú dvojicu pozvali na večeru. Henry to nechal tak. Bolo to v čase, keď jeho syn – ešte neprejavujúci fyzické známky dospievania – začal náhle trucovať a jeho nálada sa šírila vzduchom ako jed. Jeho premena bola náhla a radikálna. Aj Olive sa zmenila a podliehala výkyvom nálad. Z ničoho nič sa s Christopherom zúrivo hádala, vznášal sa nad nimi závoj nemého nepriateľstva. Zmätený a zarazený Henry si uvedomil, že je piatym kolesom na voze.

Ale keď v jeden večer z konca leta stál na parkovisku a rozprával sa s Denise a Henrym Thibodeaucami, kým slnko zapadalo za smrek, Henry Kitteridge zatúžil po spoločnosti mladej dvojice, po ich tvárach hľadiacich naňho s nesešielým, ale vášnivým záujmom, pri ktorom si spomenul na vlastné študentské časy, a tak povedal: „Ozaj, musíte k nám prísť niekedy na večeru. Veľmi by ste Olive a mňa potešili.“

Cestou domov, keď prechádzal okolo vysokých borovíc, výhľadu na záliv, si predstavil, ako Thibodeauvci idú opačným smerom k svojmu karavanu na okraji mesta. Predstavoval si, ako sa vrátia do svojho útulného a uprataného karavanu – Denise bola veľmi čistotná – a porozprávajú sa o tom, aký prežili deň. Denise možno povie: „Nie je zlý šéf.“ A Henry prikývne: „Ach, jasné, veľmi ho mám rád.“

Odbočil na príjazdovú cestu, ktorá ani nebola cestou, len akýmsi trávnikom na vrchu kopca, a v záhrade zazrel Olive. „Ahoj, Olive,“ pozdravil sa, kráčajúc k nej. Chcel ju objať, ale zabránila mu v tom temnota, ktorá sa za ňou vliekla ako stará známa. Oznámil jej, že Thibodeauvci prídu na večeru. „To je to najmenej,“ dodal.

Olive si utrela spotený nos, sklonila sa a vytrhla kus pažítky. „Dobre, pán prezident,“ povedala, „kuchárka počúva vaše príkazy.“

V piatok večer po práci s ním pár prišiel domov a mladý Henry podal Olive ruku. „Máte to tu pekné,“ povedal. „Ten výhľad na more. Pán Kitteridge vrazil, že ste si domček postavili sami?“

„Áno, sami.“

Christopher sa posadil nakrivo k stolu, zhrbený v adolescentnom nepôvabe, a neodpovedal Henrymu Thibodeauvi na otázku, či sa v škole venuje nejakému športu. Henry Kitteridge pocítil, ako v ňom rastie nečakaná zlosť; chcel sa po chlapcovi rozkričať, pretože mal pocit, že jeho nespôsobnosť odhaľuje v domácnosti Kitteridgeovcov niečo nepríjemné a nevhodné.

„Keď pracujete v lekárni,“ povedala Olive Denise, keď pred ňu kládla tanier s pečenou fazuľkou, „poznáte tajomstvá všetkých ľudí v meste.“ Olive sa posadila oproti nej, posunula k nej fľašku s kečupom. „Musíte vedieť, ako držať jazyk za zubami. Zdá sa však, že vy to viete.“

„Denise to chápe,“ povedal Henry Kitteridge.

„Ach, samozrejme, neexistuje dôveryhodnejší človek ako Denise,“ poznamenal Denisin manžel.

„Verím vám,“ vyhlásil Henry a mužovi podal košík s pečivom. „A, prosím, hovorte mi Henry. Je to jedno z mojich obľúbených mien,“ dodal. Denise sa potichu zasmiala; mala ho rada, bolo to vidieť.

Christopher sa ešte viac prikrčil.

Rodičia Henryho Thibodeaua bývali na farme vo vnútrozemí, a tak sa dvaja muži rozprávali o úrode, o tom, že

fazuľa a kukurica nie sú tento rok sladké, pretože nepršalo, a o pestovaní špargle.

„Ach, dobrý Bože,“ povedala Olive, keď Henry Kitteridge prevrhol fľašu s kečupom, keď ju podával mladému mužovi, a jej obsah sa vylial na dubový stôl ako hustá krv. Keď sa ju snažil postaviť, odgúľal ju ešte ďalej a kečup mu skončil na prstoch a bielej košeli.

„Nechaj to,“ prikázala Olive a postavila sa. „Nechaj to tak, Henry. Prekrista.“ A Henry Thibodeau, možno pri zvuku svojho mena, vyslovenom ostrým tónom, sa zarazil a zmrzol na stoličke.

„Bože, aký som tu spravil neporiadok!“

Ako dezert každý dostal kopček vanilkovej zmrzliny v modrej miske.

„Vanilkovú mám najradšej,“ povedala Denise.

„Aha, dobre,“ poznamenala Olive.

„Aj ja,“ pridal sa Henry Kitteridge.

Keď prišla jeseň, rána boli tmavšie a do lekárne svietilo slnko len na chvíľu, kým prešlo ponad budovu a predajňu ponechalo odkázanú na vlastné umelé osvetlenie. Henry stál vzadu a plnil malé plastové liekovky tabletkami, zdvíhal telefón, kým Denise postávala vpredu pri pokladni. Na obed si rozbalila sendvič a zjedla ho vzadu v sklade, potom sa nasedoval on, a niekedy, keď nemali žiadnych zákazníkov, si spolu vypili kávu z potravín vedľa. Denise pôsobila ako prirodzene diskrétna dievča, ale občas dostala nával zhovorčivej úprimnosti. „Viete, moja matka už roky trpí sklerózou multiplex. Takže v rodine sme sa veľmi skoro naučili pomáhať. Každý z mojich troch bratov je iný. Nemyslíte, že je to zaujímavé?“ Najstarší brat, hovorila Denise a narovnávala fľaštičky so šampónom, bol otcov miláčik, kým si nezobral dievča, ktoré ich otec neznášal. Vzápätí však dodala, že jej svokrovci sú úžasní. Pred Henrym mala jedného priateľa, protestanta, a jeho rodičia k nej takí milí neboli. „Nefungovalo by to,“ uzavrela a založila si prameň vlasov za ucho.

„Nuž, Henry je úžasný chlapec,“ poznamenal Henry.

Prikývla, usmievajúc sa spoza okuliarov ako trinásťročná. Znovu si predstavil ich karavan, v ktorom sa títo dvaja tlačia ako prerastené šteniatka; nevedel, prečo bol z toho taký šťastný, akoby mu vnútro zalialo tekuté zlato.

Denise bola rovnako šikovná ako pani Grangerová, ale uvoľnenejšia. „Tam pod vitamínmi v druhom rade,“ povedala zákazníkovi. „Poďte, ukážem vám.“ Raz sa Henrymu priznala, že človeka nechá chvíľu blúdiť po lekárni, kým sa ho opýta, ako mu môže pomôcť. „Tak môže nájsť niečo, čo nevedel, že potrebuje. A predaj sa zvýši.“ Zimné slnko sa ligotalo na presklenej polici s kozmetikou; prúžok podlahy žiaril ako med.

Henry uznanlivo zdvihol obočie. „To som mal ale šťastie, Denise, že ste skončili práve u mňa.“ Chrbtom dlane si posunula okuliare a potom prešla prachovkou po krabičkách s krémami.

Niekedy sa v sklade naobedoval aj Jerry McCarthy, ktorý im raz do týždňa alebo aj častejšie vozil lieky z Portlandu. Mal osemnásť, práve zmaturoval. Veľký, tučný mladík s hladkou tvárou sa potil tak veľmi, že často premočil celú košeľu, niekedy aj na prsiach, takže chudák vyzeral, akoby došiel. Usadený na debničke s kolenami takmer pri ušiach jedol sendvič, z ktorého mu majonéza, vajíčko či tuniak padali na košeľu.

Henry si všimol, že Denise mu neraz podala papierovú utierku. „To sa stáva aj mne,“ počul, ako mu raz povedala, „vždy, keď jem iný ako šunkový alebo syrový sendvič, som celá zakydaná.“ Nebola to pravda. Dievča bolo čisté ako z katalógu, bledé ako porcelán.

„Kitteridgeova lekáreň, dobrý deň,“ ohlásila sa do telefónu. „Ako vám môžem pomôcť?“

Vyzerala ako dievča, ktoré sa hrá na dospelú.

V jedno chladné pondelkové ráno Henry vchádzal do lekárne a opýtal sa Denise: „Aký ste mali víkend?“ Olive v nedeľu odmietla ísť do kostola a Henry jej nezvyčajne

ostro odsekol. „To žiadam tak veľa?“ počul ju hovoriť, keď stál v kuchyni v spodkoch a žehlil si nohavice. „Aby si šla so mnou do kostola ako moja manželka?“ Ísť tam bez nej znamenalo verejne priznať svoj domáci debakel.

„Áno, žiadaš tak veľa!“ vyprskla Olive, brány jej hnevu sa otvorili dokorán. „Nemáš predstavu, aká som unavená, celý deň učím a potom chodím na hlúpe porady s debilným riaditeľom! Nakupujem. Varím. Žehlím. Periem. Robím si s Christopherom úlohy! Zatiaľ čo ty...“ Chytila operadlo stoličky a tmavé vlasy, od rána neučesané, jej spadli do tváre. „Ty, pán Hlavný utáraný, pán Najláskavejší si myslíš, že obetujem nedeľné ráno a posadím sa medzi bandu reumatikov!“ Prudko si sadla. „Tak toho mám už po krk,“ dodala pokojne. „Plné zuby.“

Henryho premkla temná úzkosť; jeho duša sa dusila v lepkavej smole. V pondelok ráno sa mu Olive bezvýrazne prihovorila: „Jimovo auto smrdelo minulý týždeň za grckami. Dúfam, že ho vyčistil.“ Jim O'Casey učil na rovnakej škole ako Olive a vozil ju tam každé ráno spolu s Christopherom už celé roky.

„To dúfam,“ povedal Henry a ich hádka bola zabudnutá.

„Ach, mala som skvelý víkend,“ odpovedala Denise. Jej malé oči sa naňho dívali spoza okuliarov s takým detským nadšením, že mu takmer puklo srdce. „Šli sme za Henryho rodinou a v noci sme zbierali zemiaky. Vykopávali sme ich pri svetle reflektorov auta. No, vyberať ich z tej studenej zeme bolo ako hľadať veľkonočné vajíčka.“

Prestal s rozbaľovaním zásielky penicilínu a prešiel k nej. Nemali ešte žiadnych zákazníkov a radiátor pod oknom pri vchode syčal. „To je milé, Denise.“

Prikývla a natiahla sa k poličke s vitamínmi. Zdalo sa, že tvárou jej na chvíľu prešiel tieň strachu. „Bola mi zima, tak som si sadla do auta a dívala som sa, ako Henry kope zemiaky, pomyslela som si, že je to príliš pekné, aby to bola pravda.“

Henry Kitteridge premýšľal, prečo taká mladá Deni-

se nedôveruje šťastiu; možnože pre chorobu svojej matky. „Užívajte si to, Denise,“ povedal jej, „čaká vás ešte kopec šťastných rokov.“ Alebo možno to súvisí s katolíckou výchovou, cítiť sa za všetko previnilo, napadlo mu, keď sa vracal ku krabiciam s liekmi.

Bol ten rok najšťastnejším v jeho živote? Myslel si to, hoci vedel, že je absurdné vyhlásiť niečo také o nejakom roku; v pamäti si však to konkrétne obdobie uchovalo sladkú slobodu nepremýšľania o začiatku a konci. Keď šiel do lekárne v rannej zimnej tme, neskôr v brieždení jari, s vyhliadkou na horúce leto, šťastím ho naplňali malé pôžitky z práce. Keď Henry Thibodeau zastavil na štrku, Henry Kitteridge šiel otvoriť Denise dvere, kričiac: „Zdravím vás, Henry,“ a Henry Thibodeau vystrčil hlavu z okienka na aute a odzdravil: „Dobré ráno, Henry,“ s obrovským úsmevom na pokornej a dobre naladenej tvári. Niekedy na seba len zakričali: „Henry!“ Bavilo ich to a Denise ako futbalová lopta medzi dvomi hráčmi vklzla do lekárne.

Keď si zložila rukavice, mala dlane malé ako dieťa, ale keď prstami prechádzala po pokladnici alebo niečo vkladala do bieleho vrecúška, nabrali pôvabné črty rúk dospeléj ženy, rúk, ktoré sa s láskou dotýkajú manžela – pomyslel si Henry –, ktoré raz s pokojnou ženskou autoritou prebalia bábätko, pohladia ho po rozhorúčenom čielku, vložia mu pod van-kuš darček od zúbkovej víly.

Keď ju Henry pozoroval, ako si posúva okuliare na nose pri čítaní inventára, pomyslel si, že je soľou Ameriky. Bolo to v čase, keď sa o slovo prihlásili hippies a Henrymu bolo neprijemne, keď čítal v časopise *Newsweek* o marihuane a „voľnej láske“, ale stačil mu jeden pohľad na Denise, aby sa jeho nepokoj rozplynul. „Skončíme v pekle ako Rimania,“ vyhlásila Olive kategoricky. „Amerika je jeden veľký pokažený kus syra!“ Ale Henry deň čo deň pracoval vedľa mladej ženy, ktorej jediným snom bolo založiť si rodinu so svojím manželom, a tak veril na dve veci: na svoju lekárňu a že svet

patri umierneným. „Ženské hnutie je mi ukradnuté,“ povedala mu Denise. „Chcem dom a posteľ plnú detí.“ Ale napriek tomu, keby mal Henry dcéru (veľmi po dcére túžil), asi by ju pred takýmto postojom varoval. Asi by jej povedal: Dobré, maj detí, koľko chceš, ale nezabúdaj používať aj hlavu. Denise však nebola jeho dcéra, a tak jej povedal, že starostlivosť o domácnosť je šlachetným cieľom, pričom si nejasne uvedomoval istú slobodu vo vyjadrení názoru pred niekým, s kým ho nespájala pokrvná vzťah.

Mal rád jej úprimnosť, páčila sa mu čistota jej snov, ale, samozrejme, to neznamenal, že bol do nej zamilovaný. V skutočnosti vďaka tejto prirodzenej zdržanlivosti pocítil nový prívál túžby po Olive. Olivine ostré názory, jej plné prsia, prudké zmeny nálad a náhle výbuchy smiechu v ňom vyvolali bolestné erotické pnutie a niekedy, keď sa s ňou miloval, nemyslel na Denise, hoci mu to napadlo, ale skôr, čo je zvláštne, na jej silného mladého manžela – na prudkosť mladého muža oddávajúceho sa živočíšnemu aktu – a Henryho Kitteridgea zaplavila vlna vášne, akoby sa v milostnom objatí so svojou ženou stal súčasťou sveta všetkých mužov milujúcich ženy, ktoré ukrývali temné, machom obrastené tajomstvo zeme.

„Bože,“ hlesla Olive, keď sa z nej odvalil.

Na vysokej škole hrával Henry Thibodeau futbal rovnako ako Henry Kitteridge. „Nebolo to super?“ opýtal sa ho raz mladý Henry. Prišiel po Denise skoro a zastavil sa v lekární. „Počuť ľudí na tribúne, ako vás povzbudzujú? Vidieť prihrávku a vedieť, že ju chytíte? Ach, zbožňoval som to.“ Usmial sa, úprimná tvár sa mu rozžiarila. „Zbožňoval som to.“

„No, bojím sa, že taký dobrý ako vy som nebol,“ povedal Henry Kitteridge. Šlo mu behanie, chytanie prihrávok, ale nikdy nebol dostatočne agresívny na to, aby sa stal naozaj dobrým. Hanbil sa pri spomienke na trénu, ktorú mal pred každým zápasom. Potešil sa, keď si pohoršil prospech a musel futbal nechať.